

2019 – ANUL TRIBUNIȘTILOR (II):
ZIUĂ CULTURII NAȚIONALE

15 ianuarie **ZIUA CULTURII NAȚIONALE**

ELOGIUL LIMBII și POPORULUI ROMÂN

Limba noastră nu e nouă,
ci din contră,
veche și staționară ...

fără Eminescu am fi mai altfel și mai săraci

Căci fiecare popor are o mare doză de dispreț pentru celelalte și multă laudă pentru sine însuși!

Fiecare vorbește și scrie limba sa pentru sine nu pentru străini ...

despre **limba română** străinul ce va avea nevoie de dânsa, va învăța-o nepoftit de nimene.

Ori ți se pare faptă slabă să-l deștept pe cel din întuneric?

șagunism - tribunism - sămănătorism

Prin cultură la putere!

übernehmen

übergeben

Eminescu la 16 ani

vom rămîne pe întuneric? Ne dă ea drăguța Românie ...

- A trăi și a vorbi însă după placul altora e nedemn ...

Respectând tradiția, „Tribuna” publică și astăzi - ca și în trecut - evoluția evenimentelor și proiectelor culturale, multe dintre acestea cunoscând deplina afirmare a popularității, numai datorită prezentării lor în singurul cotidian sibian.

Un proiect cultural pe care nimeni nu-l contestă și nu are nevoie de fonduri pentru implementare, a fost demarat în 2010, „Ziua Culturii Naționale” sărbătorindu-se anual, în ziua nașterii lui Mihai Eminescu – „omul deplin al culturii românești” (C. Noica). Dacă în Spania – Ziua Culturii este marcată la data morții scriitorului Miquel de Cervantes, iar în Portugalia în ziua nașterii poetului Luis de Camoes, România și Republica Moldova au hotărât ca această zi să fie sărbătorită în 15 ianuarie. Pentru tinerii care nu l-au descoperit, încă, pe ziaristul Eminescu, cel care le dedica nemuritoarele versuri: „Haide, pui de turturea,/ De-mi arată cărarea,/ Să mă duc în țara mea./ Țara mea e lapte dulce/ Și din ea nu m-aș mai duce”, reproducem selectiv un text consacrat Transilvaniei, cu un titlu semnificativ al acad. prof. Dimitrie Vatamaniuc: „ELOGIUL LIMBII ȘI POPORULUI ROMÂN”: «Cam de mult ne deprinsesem a primi din Transilvania cărți scrise într-o limbă foarte ciudată. În urma înrâuririi germane și a celei maghiare scriitorii români din principatul Ardealului își formaseră șabloane sintactice pe care le împleteau cu cuvinte latinești spre marea daună a limbei naționale. Limba germană e foarte bogată în vorbe, în urma înlesnirii cu care dintr-o

radicală se pot forma o mulțime de cuvinte derivate, fie prin adăogirea unei sufixe, fie pe altă cale. Acuma d-nii scriitori căutau a altoi limbei noastre fizionomia alteia cu totul străine de ea și prin acest soi de cultivare a limbei au ieșit la lumină fenomene cari au dat ocazie penelor satirice să facă haz de jurnalistică de peste Carpați, care altfel în privirea onestității politice, merită mai mult respect decât gazetele noastre. Înainte de toate scriitorii românești din Ardeal ignorau, unii cu, alții fără intenție, următorul lucru. **Limba noastră nu e nouă, ci din contră, veche și staționară.** Ea e pe deplin formată în toate părțile ei, ea nu mai dă muguri și ramuri nouă și a o silnici să producă ceea ce nu mai e în stare înșamnă a abuza de dânsa și a o strica. Pe de altă parte, veche fiind, ea e și bogată pentru cel ce o cunoaște, nu în cuvinte, dar în locuțiuni. Căci la urma urmelor e indiferent cari sunt apucăturile de care se slujește o limbă numai să poată deosebi din fir în păr gândire de gândire. Un singur cuvânt alăturat cu altul are alt înțeles. Să luăm bunăoară cuvântul *samă* (ratiocinium) și să vedem la câte locuțiuni au dat naștere: *a băga de samă* (bemerken), *a lua sama* (aufmerken), *a fi de-o samă* (gleicher Art sein), *a ști sama unui lucru* (wissen, wie etwas anzufassen ist), *o samă de oameni* (einige unter diesen), *a-și face samă* (Hand an sich selbst anlegen), *a-și da samă* (sich Rechenschaft geben), *a lua și a da samă* (übernehmen, übergeben), *a ține samă de ceva* (etwas mit in Betracht ziehen), *a-l ținea în samă pe cineva* (auf jemanden achten), ș.a.m.d.

Aceste exemple le-am putea înmulți fără capăt, destul numai că de fiecă cuvânt vechi se ține un șir întreg de zicale care înlocuiesc cu prisosință, ba întrec adesa mulțimea cuvintelor și frazelor nouă, primite în limbă fără de nici o rânduială. Apoi autorii din Ardeal au mai ținut samă de așa-numita puritate a limbei și pentru acest scop au crezut de bine a prăda lexiconul latinesc și acelea ale limbilor romanice și a alunga toate cuvintele slavone, chiar cele mai nevinovate, chiar acelea care la noi își pierduseră de mult înțelesul lor primitiv. Max Müller spune că limba engleză, cu tot materialul de cuvinte romanice, nu are o picătură de sânge romanic în lăuntru organismului ei. *Mutatis mutandis* e tocmai așa și cu limba noastră. Ea și-a asimilat așa de bine materialul slavon cum și l-au asimilat limba ungurească și, dacă cineva pe baza cuvintelor numai ar voi să deducă ceva în privința originii noastre, aceasta va fi mai mult o dovadă de neștiință din partea sa decât un argument în privirea noastră. Dar preste tot românii au dat prea mult pe părerea străinilor, pe când această părere ar fi trebuit să ne fie cumplit de indiferentă și atunci poate mergeam mai bine. **Căci fiecare popor are o mare doză de dispreț pentru celelalte și multă laudă pentru sine însuș.** Grecii și romanii numeau barbari pe toată lumea. Turcii numesc toată creștinătatea „ghiaur” și fiecă popor îndeosebi are o mulțime de gingășii pentru vecinul său în această lume care, după Leibniz, e cea mai bună dintre toate lumile ce sunt cu puțință. **A trăi și a vorbi însă după placul altora e nedemn atât de-un om îndeosebi, cât și de un popor. Fiecine vorbește și scrie limba sa pentru sine, nu pentru străini. Când limba, în urma dezvoltării ei firești, va cuprinde în comoara ei scrieri însemnate prin știință sau prin frumusețe, atunci străinul ce va avea nevoie de dânsa, va învăța-o nepoftit de nimene.**

A crede însă că un popor de peste zece milioane de suflete a fost compus numai din nătângi și că n-au avut nici destul auz, nici destulă minte pentru a-și plăsmui o limbă cumsecade, a primi apoi ciudatul axiom că numai d-nii filologi sunt oameni cumiști, carii ne pot pune la cale după teorii

pe care le sug între patru păreți din degetul cel mic, o asemenea credință este o insultă pentru nația românească, care au vorbit și scris bine și într-un fel înainte chiar de a fi sămânță de filologi pe plaiurile Daciei lui Traian. Ramură mutată în pământ departe de trupina părințească, limba românească s-au nutrit în mediul ei nou prefăcând nutrimentul în organe specifice ale sale, și rămânând limbă romanică, precum un englez rămâne englez chiar dacă s-ar nutri din copilărie numai cu grâu cumpărat din valea Dunării. Am zis mai sus că *limba românească e staționară*. Eroarea că ea s-ar fi schimbat foarte o datorim cărților noastre bisericești, care se tălmăceau ad litteram din slavonește sau din grecește, precum tălmăcesc încă și astăzi copiii de evreu Biblia în școalele belferești cuvânt după cuvânt. Dovadă însă că limba noastră e aproape neschimbată de două sute de ani și mai bine ne-o dau puținele scrieri originale de pe acea vreme. (...) Singura locuțiune învechită este „*a-i veghea voie cuiva*”, înlocuită astăzi prin „*a-i intra cuiva în voie*”; încolo aceste șiruri sunt astăzi înțelese la Oradea Mare sau în Sighetul Maramureșului, deși sunt scrise înainte de 250 de ani la Buzău. Întreg cronograful acesta, scris mărunțel pe mai bine de 800 de fețe și bogat în locuțiuni propriie numai limbei românești ar fi astăzi priceput ca și pe timpul în care s-au scris.»

Tudor Vianu spunea „*fără Eminescu am fi mai altfel și mai săraci*”, ceea ce ne determină să reamintim - în „**2019 ANUL CĂRȚII ÎN ROMÂNIA**”- că în sec. al XIX-lea, primirea fiecărei cărți era un eveniment cultural. În anul Centenarului, imaginea lui Badea Cârțan (1849-1911) a fost prea puțin evocată, deși contribuția lui la unitatea culturală a românilor nu ar trebui deloc neglijată. El a fost deseori arestat pentru contrabanda cu cărți, fiind consemnat dialogul său cu primul ministru al Ungariei; la întrebarea contelui Tisza despre proveniența cărților, ciobanul din Cârțișoara i-a răspuns: «Am luat cărți de unde au fost și le-am dat celor care n-au avut. **Atît! Ori ți se pare faptă slabă să-l deștept pe cel din întuneric?** (...) Chiar dacă vor arde jandarmii toate cărțile românești din Ardeal, gîndești că vom rămîne pe întuneric? **Ne dă ea drăguța Românie cîte vrem**”. Pentru colportaj de cărți, autoritățile maghiare i-au confiscat peste 76 000 de cărți și tipărituri. La 170 de ani de la nașterea lui Badea Cârțan, „**România citește?**”

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2019-anul-tribunistilor-ii-ziaua-culturii-nationale-140972.html>

În: Tribuna, 13 ianuarie 2019